

Voorstel tot wijziging van Boek 1 en Boek 10 van het Burgerlijk Wetboek en enige andere wetten in verband met de introductie van met name een regeling voor draagmoederschap en een versterking van het recht van het kind op afstammingsinformatie (Wet kind, draagmoederschap en afstamming)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is een regeling te treffen voor draagmoederschap waarmee de positie van het kind, de draagmoeder en de wensouders wordt versterkt, en daarnaast dat het wenselijk is het recht van het kind op afstammingsinformatie te verankeren en dat daartoe Boek 1 en Boek 10 van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering alsmede het Wetboek van Strafrecht dienen te worden gewijzigd; Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I

Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 3, eerste lid, wordt na 'een gerechtelijke vaststelling van het ouderschap' ingevoegd ', een gerechtelijke toekenning van het ouderschap na draagmoederschap'.

B

Artikel 5 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Indien een kind in familierechtelijke betrekking staat tot één ouder, heeft het de geslachtsnaam van die ouder.
2. Onder vernummering van de leden 6 tot en met 13 tot 7 tot en met 14 wordt een lid ingevoegd, luidende:
 6. Indien een kind door gerechtelijke toekenning van het ouderschap na draagmoederschap in familierechtelijke betrekking tot twee ouders komt te staan, krijgt het de geslachtsnaam van een van hen, waarvan de ouders ter gelegenheid van de toekenning gezamenlijk hebben verklaard dat het kind deze zal hebben. De rechterlijke uitspraak inzake de toekenning van het ouderschap vermeldt de verklaring van de ouders hieromtrent.

3. In het negende lid (nieuw) wordt in de eerste zin 'of zesde lid' vervangen door ', zesde of zevende lid, en wordt in de derde zin 'zevende lid' vervangen door 'achtste lid'.

4. In het twaalfde lid (nieuw) wordt ‘negende lid’ vervangen door ‘tiende lid’.
5. In het veertiende lid (nieuw) wordt ‘zesde lid’ vervangen door ‘zevende lid’.

C

In artikel 20, eerste lid, onder a, wordt ‘ontkenning van het vaderschap of moederschap of’ vervangen door ‘ontkenning van het vaderschap of moederschap, een gerechtelijke toekenning van het ouderschap na draagmoederschap’.

D

In artikel 22, eerste lid, wordt ‘moeder’ vervangen door ‘vrouw’.

E

Artikel 198 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onder a, wordt na ‘uit wie het kind is geboren’ ingevoegd ‘tenzij vóór de geboorte het ouderschap na draagmoederschap als bedoeld in artikel 214 is toegekend’.
2. In het eerste lid, onder b, wordt na ‘of de eerste zin van artikel 199, onder b, geldt’ ingevoegd ‘of vóór de geboorte het ouderschap na draagmoederschap als bedoeld in artikel 214 is toegekend’.
3. Onder vervanging van ‘; of’ aan het slot van onderdeel d door een puntkomma en onder verlettering van onderdeel e tot onderdeel f wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:
e. van wie het ouderschap gerechtelijk is toegekend na draagmoederschap; of

F

Artikel 199 wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel a wordt na ‘tenzij onderdeel b of de slotzin van artikel 198, eerste lid, onder b, geldt’ ingevoegd ‘of vóór de geboorte het ouderschap na draagmoederschap als bedoeld in artikel 214 is toegekend’.
2. Onder vervanging van ‘; of’ aan het slot van onderdeel d door een puntkomma en onder verlettering van onderdeel e tot onderdeel f wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:
e. van wie het ouderschap gerechtelijk is toegekend na draagmoederschap; of

G

In Titel 11, Afdeling 1, wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 199a

1. Een kind heeft toegang tot informatie die op diens biologische of genetische afstamming betrekking heeft en is opgenomen in een daartoe gehouden register.
2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur wordt al hetgeen bepaald dat het register of de registers betreft, in het bijzonder wordt bepaald welke informatie aangetekend kan worden, wie om aantekening kan verzoeken, op welke wijze deze aantekening geschiedt, wie onder welke voorwaarden toegang hebben tot welke gegevens en op welke wijze bewaring, verstrekking en verwijdering van aangetekende gegevens plaatsvindt.
3. De voordracht voor een krachtens het tweede lid vast te stellen algemene maatregel van bestuur wordt niet eerder gedaan dan vier weken nadat het ontwerp aan beide Kamers der Staten-Generaal is overgelegd.

H

Artikel 204 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onder a wordt na 'de moeder' telkens ingevoegd ' of de vader'.
2. Onderdeel b vervalt onder vernummering van onderdelen c tot en met e tot b tot en met d.
3. In het tweede lid wordt 'vorige lid onder c en d' vervangen door 'vorige lid onder b en c'.
4. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
 6. Een minderjarige mag slechts erkennen, of als moeder toestemming geven voor de erkenning, nadat daartoe toestemming is verkregen van de rechtbank. Een verzoek hiertoe kan niet worden gedaan voordat de in de vorige zin bedoelde minderjarige de leeftijd van zestien jaren heeft bereikt.

I

In artikel 205 eerste lid, onder b en c, en artikel 205a, eerste lid, onder b en c, wordt telkens ', bedrog of, tijdens zijn minderjarigheid, door misbruik van omstandigheden' vervangen door 'of bedrog'.

J

Artikel 207 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid, onder c, wordt 'die de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, tenzij hij voordat hij deze leeftijd heeft bereikt is overleden' vervangen door ', tenzij hij is overleden voor het bereiken van de meerderjarigheid'.
2. Aan het derde lid wordt een zin toegevoegd, luidende:

Het verzoek wordt door de moeder ingediend binnen vijf jaren na de geboorte van het kind of, in geval de in de aanhef van het eerste lid bedoelde persoon ten tijde van de geboorte minderjarig is, binnen vijf

jaren na het bereiken van diens meerderjarigheid. In geval van onbekendheid met de identiteit van de vermoedelijke verwekker dan wel van onbekendheid met zijn verblijfplaats, wordt het verzoek van de moeder ingediend binnen vijf jaren na de dag waarop de identiteit en de verblijfplaats aan de moeder bekend zijn geworden.

K

Aan Titel 11 worden een afdeling toegevoegd, luidende:

Afdeling 7. Ouderschap na draagmoederschap

Artikel 213

In deze afdeling wordt verstaan onder:

- a. *kind*: het kind dat uit draagmoederschap zal worden geboren;
- b. *draagmoeder*: de vrouw die zwanger wenst te worden of is geworden met het voornemen een kind te baren ten behoeve van een ander die de ouder van het kind wenst te worden;
- c. *wensouder*: de persoon die ouder wenst te worden van een kind geboren uit een draagmoeder.

Artikel 214

1. Gerechtelijke toekenning van ouderschap na draagmoederschap geschiedt door een uitspraak van de rechtbank op gezamenlijk verzoek van de draagmoeder en de wensouder of de twee wensouders.
2. Twee wensouders kunnen geen verzoek tot toekenning van ouderschap doen, indien zij krachtens artikel 41 geen huwelijk mogen sluiten.
3. De rechtbank wijst het verzoek tot toekenning van het ouderschap na draagmoederschap als bedoeld in het eerste lid af, als zij dit niet in het belang van het kind acht. Zij kent het ouderschap na draagmoederschap slechts toe indien de vrije instemming van alle betrokkenen blijkt.
4. Het verzoek als bedoeld in eerste lid bevat een door alle betrokkenen ondertekende draagmoederschapsovereenkomst die tenminste de onderdelen, genoemd in artikel 216, bevat.
5. Indien bij het verzoek een recente verklaring omtrent het gedrag van de wensouders of, indien van toepassing, de levensgezel van de wensouder ontbreekt of indien een van de wensouders zijn gewone verblijfplaats buiten Nederland heeft, beslist de rechter niet dan nadat hij advies over de geschiktheid van de wensouders en de levensgezel van de wensouder heeft ingewonnen van de raad voor de kindbescherming.

Artikel 215

1. De rechtbank kent het ouderschap na draagmoederschap slechts toe indien:
 - a. de draagmoeder en de wensouders een verslag overleggen van de afgeronde voorlichting en counseling over zowel de juridische als de psychologische aspecten van draagmoederschap van een door Onze Minister voor Rechtsbescherming aangewezen rechtspersoon;
 - b. de draagmoeder ter zitting verklaart dat zij nog niet zwanger is van het kind;
 - c. alle betrokkenen meerderjarig zijn ten tijde van het verzoek;
 - d. tenminste één van de wensouders de genetische ouder van het kind zal zijn, of de onmogelijkheid hiervan aannemelijk is gemaakt;
 - e. de identiteit van degene die zaad of een eikel heeft of zal afstaan voor de bevruchting op termijn te achterhalen is voor het kind;
 - f. niet uit de draagmoederschapsovereenkomst of anderszins blijkt dat de draagmoeder meer dan de bij algemene maatregel van bestuur vastgestelde vergoeding is of zal worden uitgekeerd of anderszins blijkt van een afhankelijkheidsrelatie die de vrije instemming van de draagmoeder negatief kan beïnvloeden;
 - g. de draagmoederschapsovereenkomst naar het oordeel van de rechtbank niet onzorgvuldig tot stand is gekomen;
 - h. vaststaat dat de familierechtelijke betrekking tussen het kind en ten minste één wensouder vanaf de geboorte van het kind zal worden erkend in het land waar het kind zijn gewone verblijfplaats zal hebben;
 - i. vaststaat dat het kind vanaf de geboorte de nationaliteit van ten minste één van de wensouders zal bezitten;
 - j. de draagmoeder en tenminste één van de wensouders de gewone verblijfplaats hebben in Nederland en deze naar verwachting gedurende de zwangerschap zullen houden; en
 - k. de draagmoeder en tenminste één van de wensouders de Nederlandse nationaliteit hebben dan wel rechtmatig verblijf in Nederland hebben op grond van artikel 8 onder b, d of e van de Vreemdelingenwet 2000.
2. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld ten aanzien van de eisen aan de voorlichting en counseling en van het verslag genoemd in het eerste lid onder a en aan het toezicht op de in hetzelfde onderdeel genoemde rechtspersoon.

3. De voordracht voor een krachtens het eerste lid onder f vast te stellen algemene maatregel van bestuur wordt niet eerder gedaan dan vier weken nadat het ontwerp aan beide Kamers der Staten-Generaal is overgelegd.
4. Wordt het verzoek gedaan door één wensouder, dan overlegt deze tevens een verklaring van instemming van diens levensgezel alsmede een verslag van de door deze levensgezel afgeronde voorlichting en counseling als bedoeld in het eerste lid onderdeel a.

Artikel 216

In de draagmoederschapsovereenkomst, bedoeld in artikel 214, vierde lid, worden in ieder geval afspraken opgenomen over:

- a. de vergoeding van de kosten die zijn verbonden aan het draagmoederschap;
- b. de beschikbaarheid van juridisch advies en de wijze waarop de draagmoeder voorafgaand aan, gedurende en tot zes weken na afloop van de zwangerschap dit advies kan verkrijgen, waarbij de kosten hiervan worden gedragen door de wensouder of wensouders;
- c. het contact tussen de draagmoeder en het kind na de geboorte; en
- d. de wijze waarop de risico's die zijn verbonden aan de zwangerschap en de bevalling voor de draagmoeder voldoende zijn afgedekt.

Artikel 217

1. De ambtenaar van de burgerlijke stand waarnaar de griffier op grond van artikel 20e, eerste lid, de beschikking houdende de toekenning van het ouderschap zendt, is die van de woonplaats van de draagmoeder.
2. De griffier zendt de beschikking alsmede de draagmoederschapsovereenkomst, bedoeld in artikel 214, vierde lid, tevens aan het register, bedoeld in artikel 199a.

Artikel 218

1. De toekenning van het ouderschap na draagmoederschap heeft betrekking op het eerste kind of, indien de zwangerschap een meerling betreft, de eerste kinderen, geboren uit de draagmoeder binnen drie jaar nadat de beschikking waarin deze is opgenomen in kracht van gewijsde is gegaan. Wordt binnen deze periode uit de draagmoeder een kind levenloos geboren, dan geldt de toekenning van het ouderschap tevens voor diens registratie. Is binnen deze periode geen kind geboren uit de draagmoeder, dan wordt de toekenning geacht nooit te hebben bestaan.

2. Onverminderd artikel 2, werkt de gerechtelijke toekenning van ouderschap na draagmoederschap vanaf de geboorte van het kind.

Artikel 219

1. Op verzoek van een van de personen op wiens verzoek de beschikking houdende de gerechtelijke toekenning van het ouderschap na draagmoederschap is uitgesproken, herroept de rechtbank de toekenning indien de draagmoeder niet zwanger is op het tijdstip van dit verzoek en er evenmin sinds de toekenning een kind uit haar is geboren.
2. Op verzoek van de draagmoeder herroept de rechtbank de beschikking houdende de gerechtelijke toekenning van het ouderschap na draagmoederschap indien de draagmoeder door bedreiging, dwaling of bedrog tot draagmoederschap is bewogen of indien na de toekenning de omstandigheden zijn gewijzigd en de rechtbank herroeping het meest in het belang van het kind oordeelt.
3. Op verzoek van de wensouder of ouder, herroept de rechtbank de gerechtelijke toekenning van het ouderschap na draagmoederschap indien het verzoek tot gerechtelijke toekenning van deze persoon door bedreiging, dwaling of bedrog tot stand is gekomen of de draagmoeder hem heeft bedrogen omtrent de wijze waarop de zwangerschap tot stand is gekomen.
4. Het verzoek, bedoeld in het tweede of derde lid, wordt ingediend vóór de geboorte van het kind of binnen zes weken daarna.
5. Overlijdt de wensouder of ouder vóór de afloop van de in het vorige lid gestelde termijn, dan kan een kind van deze persoon of, bij gebreke van een kind, een ouder van deze persoon de rechtbank verzoeken de toekenning te herroepen als bedoeld in het derde lid. Het verzoek wordt gedaan vóór de geboorte van het kind of binnen zes weken daarna.
6. De rechtbank behandelt het verzoek binnen zes weken.

Artikel 220

1. Zodra de beschikking houdende herroeping van de toekenning in kracht van gewijsde is gegaan, wordt de toekenning geacht nimmer gevolg te hebben gehad.
2. Te goeder trouw door derden verkregen rechten worden hierdoor niet geschaad.
3. Door de herroeping ontstaat geen vordering tot teruggave van de kosten die zijn verbonden aan het draagmoederschap, noch van de kosten van verzorging en opvoeding of van levensonderhoud van het kind noch tot teruggave van het krachtens vruchtgenot genotene. Voorts ontstaat geen verplichting tot teruggave van genoten vermogensrechtelijke voordelen die uit de toekenning zijn

voortgevloeid, voor zover degene die hen heeft genoten ten tijde van het instellen van het verzoek daardoor niet was gebaat.

Artikel 221

De wensouders die niet met elkaar zijn gehuwd of door een geregistreerd partnerschap zijn verbonden, oefenen door toekenning van het ouderschap na draagmoederschap vanaf de geboorte het gezag over het kind gezamenlijk uit.

L

In artikel 247, derde lid, wordt na ‘de banden van zijn kind met de andere ouder te bevorderen’ toegevoegd: en het kind voor te lichten over diens afstamming.

M

Aan artikel 248 wordt toegevoegd ‘De voogd ziet toe op de voorlichting van het kind over diens afstamming’.

N

Aan artikel 253ha wordt een lid toegevoegd, luidende:

6. Het eerste, derde, vierde en vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing op de minderjarige die op de voet van artikel 204, zesde lid, toestemming van de rechtbank heeft gekregen het kind te erkennen, met dien verstande dat de kinderrechter bij de meerderjarigverklaring naast het belang van vader en kind tevens het belang van moeder meeweegt en dat indien moeder reeds met het gezag is belast, de kinderrechter de ouders met het gezamenlijk gezag over het kind belast.

Artikel II

Boek 10 van het Burgerlijk Wetboek wordt als volgt gewijzigd:

A

In titel 5 wordt na Afdeling 3 een nieuwe afdeling ingevoegd, luidende:

Afdeling 3a Familierechtelijke betrekkingen door draagmoederschap

Artikel 98a

1. Of een kind in familierechtelijke betrekkingen komt te staan tot personen die in Nederland een draagmoederschapsovereenkomst hebben gesloten met de vrouw uit wie het kind is geboren, wordt bepaald door het Nederlandse recht.

2. Het Nederlandse recht is eveneens van toepassing op alle vragen voortvloeiend uit Afdeling 7 van titel 11 van Boek 1, waaronder vragen betreffende de draagmoederschapsovereenkomst bedoeld in artikel 214 van Boek 1 BW.

B

Aan Afdeling 5 van Titel 5 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 101a

1. In afwijking van artikel 100 lid 1 van dit Boek wordt een in het buitenland tot stand gekomen beslissing waarbij familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming na draagmoederschap zijn vastgesteld of gewijzigd, in Nederland uitsluitend erkend als de rechter dit verklaart.
2. In afwijking van artikel 101 lid 1 van dit Boek worden in het buitenland tot stand gekomen rechtsfeiten of rechtshandelingen waarbij familierechtelijke betrekkingen na draagmoederschap zijn vastgesteld of gewijzigd en die zijn neergelegd in een door een bevoegde instantie overeenkomstig de plaatselijke voorschriften opgemaakte akte, in Nederland uitsluitend erkend als de rechter dit verklaart.
3. Lid 1 en lid 2 blijven buiten toepassing indien:
 - a. i de gegevens over de afstamming voor het kind achterhaalbaar zijn of dit binnen een redelijke termijn zullen worden;
 - ii aangetoond wordt dat het kind genetisch verwant is aan ten minste een van de wensouders. De nadere regels op grond van artikel 4, zesde lid, van de Rijkswet op het Nederlanderschap zijn van overeenkomstige toepassing op het bewijs van genetische verwantschap;
 - iii. er een rechterlijke beslissing ten grondslag ligt aan de akte; en
 - iv. indien de wensouders vanaf de geboorte de ouders zijn geweest van het kind, er een wettelijke mogelijkheid heeft bestaan voor de draagmoeder om dit ouderschap te betwisten; of
- b. de wensouders en de draagmoeder zowel ten tijde van de aanvang van het draagmoederschap, de geboorte en de beslissing, het rechtsfeit of de rechtshandeling hun gewone verblijfplaats buiten Nederland hadden en de beslissing, het rechtsfeit of de rechtshandeling tot stand is gekomen of is erkend in die staat of staten.
4. De erkenning van de familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming na draagmoederschap op basis van dit artikel, artikel 100 of 101 van dit Boek houdt tevens de erkenning in van het gezag van de wensouders over het kind.
5. Indien de rechter op basis van artikel 100 lid 1 of artikel 101 lid 1 van dit Boek verklaart dat een buitenlandse akte voor erkenning in aanmerking komt of indien de erkenning met toepassing van lid

3 van dit artikel positief is beoordeeld, zendt de griffier of betrokken instantie een afschrift van de gegevens op basis waarvan deze tot zijn oordeel is gekomen aan het register, bedoeld in artikel 199a van Boek 1 van het Burgerlijke Wetboek. De rechtbank zendt daarbij tevens een afschrift van de beschikking houdende de verklaring dat de beslissing voor erkenning in aanmerking komt.

Artikel III

Aan artikel 810 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt een lid toegevoegd, luidende:

5. Het eerste tot en met het derde lid zijn van overeenkomstige toepassing op zaken betreffende de gerechtelijke toekenning van het ouderschap na draagmoederschap, bedoeld in artikel 214 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel IV

Het Wetboek van Strafrecht wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 151b wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid, onderdeel b, wordt 'een vrouw draagmoeder wenst te worden' vervangen door 'een ander draagmoeder wenst te worden' en wordt 'wordt gezocht' vervangen door 'door een ander wordt gezocht'.
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
4. De in het eerste en tweede lid bedoelde feiten zijn niet strafbaar indien het teweegbrengen of bevorderen, bedoeld in het eerste lid, of het openbaar maken, bedoeld in het tweede lid, geschiedt door een op grond van artikel 215, eerste lid, onder a, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek door de Minister voor Rechtsbescherming daartoe aangewezen rechtspersoon.

B

PM STRAFBAARSTELLING KINDERKOOP

Artikel V

PM VERLOFREGELINGEN DRAAGMOEDERSCHAP

Artikel VI

Deze wet wordt aangehaald als: Wet kind, draagmoederschap en afstamming.

Artikel VII

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren, die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister voor Rechtsbescherming,

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,